

Bollnäs kommun

Kommunrevisorer

Bilaga till revisionsberättelsen 2017

1.1 Inledning

Vi kommunrevisorer har kommunfullmäktiges uppdrag att granska kommunstyrelsens och nämndernas verksamhet och pröva om den sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vi skall också granska om kommunens räkenskaper är rättvisande och om den kontroll som sker är tillräcklig.

I Sveriges Kommuner och Landstings skrift God revisionssed i kommunal verksamhet 2014, anges inriktningen på följande sätt:

- **ändamålsenlighet**; om verksamheten efterlever och lever upp till fullmäktiges mål, beslut och riktlinjer samt de föreskrifter som gäller för verksamheten.
- **ekonomi**; om verksamhetens resultat och resurser står i ett rimligt förhållande till varandra.
- **räkenskaper**; om verksamhetens redovisning upprättas i enlighet med lagstiftning och god redovisningssed, om den ger en rättvisande bild av tillståndet.
- **intern kontroll**; om den kontroll som görs inom styrelser och nämnder är tillräcklig, dvs. om ledning, styrning, uppföljning och kontroll är tillfredsställande.

För 2017 års granskningsarbete erhöll vi ett anslag om totalt 1 496 tkr. De bokförda kostnaderna för revisionen uppgår till totalt 1 494 tkr.

Vi har under året följt nämndernas och kommunstyrelsens verksamhet genom fördjupade granskningar, uppföljningar och protokollsgenomgångar. Vi har sammanträffat med nämnder och nämndsföreträdare samt tjänstemän inom olika verksamhetsområden för att få information och för att diskutera iakttagelser som revisorerna har gjort. Kontinuerliga möten har avhållits med kommunfullmäktiges presidium för informationsutbyte och avstämning av uppdraget. Träff med revisionskollegorna i Ovanåkers och Söderhamns kommuner har genomförts för erfarenhetsutbyte och gemensam planering. Vi har haft 10 sammankomster under år 2017 omfattande dels slutrevision för verksamhetsåret 2016, dels granskning enligt plan för år 2017.

Vi biträds i vårt arbete av PwC, Kommunal Sektor som utfört granskningar och uppföljningar i enlighet med våra uppdrag. PwC har också svarat för den administration som är förknippad med revisorernas verksamhet.

I denna bilaga vill vi framföra några mer allmänna synpunkter och kortfattat redovisa de granskningar som genomförts under revisionsåret 2017. Granskningarna finns presenterade i separata rapporter som dels finns i kommunens diarium och dels på revisorernas hemsida Bollnäs kommun/Kommun & politik/Kommunfullmäktige/Revisorer. Vårt uppdrag som lekmannarevisorer redovisas i separata granskningsrapporter för kommunens företag.

1.2 Kommunens verksamhet och ekonomi

För år 2017 redovisar kommunkoncernen ett resultat om +75,4 mnkr. Resultatet för kommunen uppgår till +47,2 mnkr. För 2016 uppgick resultatet till -147 mnkr (exklusive delinlösen av pensionsrätter, till +27 mnkr). Resultat medför en positiv avvikelse mot budget om ca 36,1 mnkr.

Socialnämndens budgetavvikelse uppgår till - 38,4 mnkr. Utifrån detta bedömer vi den ekonomiska utvecklingen inom Socialnämnden som otillfredsställande. Vi vill poängtera vikten av att det långsiktiga arbetet med att anpassa verksamheten till de ekonomiska ramarna fortsätter, inte bara inom Socialnämndens verksamhet, utan även inom övriga nämnders verksamheter.

God ekonomisk hushållning

Vi bedömer att årets resultat delvis är förenligt med fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning i det finansiella perspektivet. De finansiella målen för 2017 uppfylls med två av tre mål.

Vi bedömer, utifrån årsredovisningens återrapportering, att verksamhetens utfall delvis är förenligt med fullmäktiges övergripande verksamhetsmässiga mål för verksamheten. Tre mål är uppfyllda och två mål är delvis uppfyllda.

1.3 Granskningsarbete

1.3.1 Granskning av ansvarsutövande

Vi skall varje år uttala oss i frågan om ansvarsfrihet för styrelser och nämnder samt de enskilda ledamöterna i dessa. En viktig del i den årliga granskningen är att bedöma om styrelsens och nämndernas ansvarsutövande är tillfredsställande. Med ansvarsutövande avses aktiva åtgärder för att leda, styra, följa upp och kontrollera verksamhet och ekonomi. Ett effektivt ansvarsutövande förutsätter att det finns rutiner som stödjer styrelse/nämnd i dess arbete.

Underlag för vår bedömning i revisionsberättelsen för 2017 har varit:

- protokollsläsning/genomgång av handlingar för kommunstyrelsen och alla nämnder.
- möten med tjänstemän samt fördjupade granskningsinsatser.

- en övergripande granskning av styrelse och nämndernas aktiva åtgärder att styra, leda, följa upp och kontrollera verksamheten.

Vi konstaterade i vår övergripande granskning att det finns fastställda dokument för kommunstyrelsen och nämndernas styrning och ledning som reglementen, mål, verksamhetsplaner, delegationsordningar, policys m.m. Vår sammanfattade bedömning var att det finns ett system och rutiner för styrning, ledning, uppföljning och kontroll som omfattar kommunstyrelsen och samtliga nämnder. Kommunens övergripande mål har brutits ned i styrkortet till mål som följs upp under året. Sammantaget bedömer vi att kommunstyrelsen, Barn- och utbildningsnämnden, Teknik- och fritidsnämnden, Miljö- och byggnämnden och Kulturnämnden i huvudsak vidtagit tillräckliga åtgärder för att styra, leda, följa upp, kontrollera och rapportera tilldelat uppdrag. Vår bedömning var att redovisat resultat för styrelsen och dessa nämnder till viss del är förenligt med fastställda mål.

Vi bedömer att Socialnämnden haft en bristande styrning, ledning, uppföljning och kontroll. Nämnden har inte vidtagit adekvata och tillräckligt effektiva åtgärder när det gäller att anpassa verksamheten till tilldelad ram. Vi bedömer vidare att Överförmyndarnämndens ledning, styrning och uppföljning inte varit helt tillfredsställande. Vi hänvisar till 1.3.5 gällande vår fördjupade granskning av nämndens ansvarsutövning.

1.3.2 Granskning av årsredovisningen

Granskning av årsredovisningen innebär i första hand att kontrollera att kommunens räkenskaper är rättvisande. Genomgång har skett av följande dokument:

- förvaltningsberättelse
- resultaträkning
- balansräkning
- kassaflödesanalys
- driftredovisning
- investeringsredovisning

Vi bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt redogör för utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen. Kommunen lever upp till kommunallagens krav på en ekonomi i balans. Vi bedömer att förvaltningsberättelsen i allt väsentligt innehåller den information som ska ingå enligt lag om kommunal redovisning och god redovisningssed. Vi har i vår granskningsrapport av årsredovisningen lämnat förslag på områden att förbättra gällande efterlevnaden av lagar och god redovisningssed.

1.3.3 Granskning av delårsrapport

Vi bedömde utifrån omfattningen av genomförd granskning av delårsrapporten per 2017-08-31 att delårsrapporten i huvudsak var upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed i övrigt.

1.3.4 Granskning av placering av barn och unga i HVB-hem

Vår revisionsfråga var om Socialnämnden har en tillräcklig intern kontroll inom området som säkerställer att styrning och uppföljning av HVB-hem sker enligt gällande lagstiftning och i övrigt på ett ändamålsenligt sätt.

Vår sammanfattande revisionella bedömning var att Socialnämndens interna kontroll var otillräcklig. Det fanns i flera avseende förbättringsområden, som bland annat, att nämndens mätetal inte varit uppfyllda och att nämnden behövde säkerställa att de planerade åtgärder som vidtagits för att minska utredningstiderna följdes upp.

Vi bedömde att Socialnämnden bland annat behövde säkerställa att systematiska uppföljningar görs efter avslutade HVB- och familjehemsplaceringar, att rutiner fortsätter att revideras systematiskt i kvalitetsledningssystemet samt att nämnden behövde tydliggöra vilka uppgifter som ska finnas i de upprättade placeringsavtalen.

1.3.5 Granskning av Överförmyndarnämndens ledning, styrning och uppföljning

Sedan 2015 finns en gemensam överförmyndarnämnd för Bollnäs och Ovanåkers kommuner. Mot bakgrund av väsentligheten i att Överförmyndarnämndens verksamhet är tillfredsställande fann vi i vår riskanalys anledning att genomföra en granskning av dess ledning, styrning och uppföljning. Revisionsfrågan var om nämnden säkerställt att överförmyndarverksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och rättssäkert sätt samt med tillräcklig intern kontroll.

Vår sammanfattade revisionella bedömning var att nämndens ledning, styrning och uppföljning inte varit helt tillfredsställande. Vi fann bland annat att nämnden borde säkerställa att det finns dokumenterade rutiner, utarbeta ett årshjul för att förtydliga processer och arbetssätt samt tydliggöra i internkontrollplanen när respektive område ska följas upp och rapporteras.

1.3.6 Granskning av sjukfrånvaro

Mot bakgrund av ökande sjukfrånvarotal bland kommunens anställda beslutade vi att genomföra en granskning utifrån revisionsfrågan om kommunstyrelsens har en tillräcklig och tillfredsställande ledning, styrning och uppsikt för att minska den totala sjukfrånvaron i kommunen.

Vår sammanfattande revisionella bedömning var att kommunstyrelsen inte haft en tillräcklig och tillfredsställande ledning, styrning och uppsikt under året för att minska sjukfrånvaron i kommunen. Bedömningen grundades bland annat på avsaknaden av mål och styrdokument som prioriterar en låg sjukfrånvaro samt att analyser av orsaker till sjukfrånvaro ej gjordes på övergripande nivå. Vissa aktiviteter genomfördes, dock i huvudsak på tjänstemannanivå. Vi bedömde att kommunstyrelsen behövde förbättra sin uppföljning och uppsikt av sjukfrånvaroläget i kommunen.

1.3.7 Granskning av rektors förutsättningar för pedagogiskt ledarskap

Vår revisionsfråga var om Barn- och utbildningsnämnden har en styrning av den kommunala skolan som ger rektorerna, mot bakgrund av deras samlade ansvar, rimliga förutsättningar för att utöva sitt pedagogiska ledarskap.

Vår sammanfattande revisionella bedömning var att Barn- och utbildningsnämnden inte hade en tillräcklig styrning som gav rimliga förutsättningar för rektor att utöva sitt pedagogiska ledarskap. Vi konstaterade i granskningen att rektorernas tillgång till stödfunktioner förändrats under de senaste åren. Vidare identifierade vi svårigheter i att rekrytera rätt kompetens i form av exempelvis specialpedagoger. Vi såg ett behov av en utveckling av systematisk uppföljning och utvärdering avseende rektors pedagogiska arbete samt ett långsiktigt tänkande i organisationens struktur för att ge förutsättningar för att kunna fokusera på det pedagogiska ledarskapet.

1.3.8 Granskning av leverantörsregister och leverantörsutbetalningar

Vi har granskat om kommunstyrelsen och nämnderna har en tillräcklig intern kontroll avseende hantering av leverantörer och leverantörsutbetalningar.

Vår sammanfattande bedömning var att kommunstyrelsen och nämnderna i huvudsak har säkerställt en tillräcklig intern kontroll avseende hantering av leverantörer och leverantörsutbetalningar. Av totalt nio kontrollmål bedömde vi sju vara uppfyllda och två delvis uppfyllda.

Vi identifierade inom ramen för granskningen inte några indikationer på oegentligheter utifrån de dataanalyser och urvalskontroller som genomförts.

1.4 Protokollsläsningen

Arbetsuppgiften består i att läsa protokoll och bilagor, dels från innehållsmässig och dels från formell synpunkt. Vi har delat upp protokollsläsningen mellan oss och redovisat noteringar från läsningen vid våra revisionsmöten.

Protokollen är viktiga dokument och förs på respektive ordförandes ansvar. Det är mycket viktigt att protokollen skrivs på ett sådant sätt att ingen tveksamhet uppstår rörande ärendehantering och beslutens innebörd samt att gällande formella bestämmelser följs. Även underliggande material som bilagor ska vara tillgängliga.

Vår uppfattning är att det är väsentligt att protokoll läggs ut på hemsidan för att alla medborgare kan läsa dem.

1.5 Granskning av kommunens bolag

Kommunens bolag har granskats av utsedda lekmanarevisorer (hämtade ur kommunens revisionsgrupp) och revisorer. I granskningen har samplanering skett med respektive bolags auktoriserade revisor och kommunrevisionen. Granskningen har varit inriktad på att översiktligt bedöma rutiner för att styra, följa upp och kontrollera verksamheten.

Sammantaget har bedömts att verksamheten skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt att den interna kontrollen varit tillräcklig.

PwC har på vårt uppdrag genomfört en lekmannarevisionsgranskning under året gällande koncernnytta. Avrapportering har skett till respektive bolag. Granskningsrapporter för bolagen med revisionella bedömningar bifogas revisionsberättelsen.

1.6 Uppföljning

I revisionen sker löpande uppföljningar av frågor vilka initierats i samband med läsning av protokoll, information från tjänstemän och förtroendevalda inom kommunen eller från allmänheten. Dessa uppföljningar utgör även en viktig grund i revisionsplaneringen inför kommande år.